

Wyrok z dnia 7 listopada 2001 r.

II UKN 565/00

W sprawie o rentę z tytułu pracy przymusowej w okresie odbywania służby wojskowej nie ma zastosowania art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 13, poz. 68 ze zm.), według którego warunkiem nabycia prawa do renty z tytułu inwalidztwa wojskowego jest zaliczenie poszkodowanego do jednej z grup inwalidów w ciągu 3 lat od zwolnienia ze służby.

Przewodniczący SSN Maria Tyszel, Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Barbara Wagner (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 listopada 2001 r. sprawy z wniosku Józefa P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w S. o prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku ze służbą wojskową, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 czerwca 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 21 czerwca 2000 r. [...] zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Siedlcach z dnia 7 lutego 2000 r. [...], zmieniający decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w S. z dnia 31 lipca 1998 r. i przyznający Józefowi P. prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku ze służbą wojskową od dnia 30 listopada 1999 r. na stałe, oddalając odwołanie ubezpieczonego od tej decyzji.

Sąd ustalił, że wnioskodawca w okresie odbywania - od 26 kwietnia 1952 r. do 3 lipca 1954 r.- służby wojskowej uległ w dniu 9 kwietnia 1954 r. wypadkowi podczas przymusowego zatrudnienia w Kopalni Węgla Kamiennego „W.”. W związku z doznanymi urazami został uznany za inwalidę wojskowego III grupy i z tego tytułu po-

bierał rentę od 4 lipca 1954 r. do 5 czerwca 1962 r. na podstawie dekretu z dnia 14 sierpnia 1954 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych (Dz.U. Nr 37, poz. 159). Roszczenie Józefa P. powinno być zatem rozpoznane na gruncie ustawy z dnia 2 września 1994 r. o dodatku i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionym w kopalniach węgla, kamieniołomach i zakładach wydobywania rud uranu (Dz.U. Nr 111, poz. 537). Według art. 7 ust. 1 tej ustawy, osobom które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z przymusowym zatrudnieniem, przysługują świadczenia i inne uprawnienia przewidziane w przepisach o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Ponieważ ustawa nie reguluje zasad przyznawania świadczeń, zgodnie z jej art. 8, należy stosować w tym zakresie przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Stosownie do art. 36 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), powoływanej dalej jako „ustawa o z.e.p.”, w związku z art. 8 ustawy z dnia 2 września 1994 r., „prawo do renty inwalidzkiej, które ustało z powodu ustąpienia inwalidztwa, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty pracownik ponownie stał się inwalidą”. Tego warunku wnioskodawca nie spełnia. Od ustania jego inwalidztwa w związku z wypadkiem w czasie przymusowego zatrudnienia w okresie odbywania służby wojskowej minęło 37 lat, co czyni przywrócenie prawa do żądanego świadczenia niemożliwym.

Sąd drugiej instancji podzielił pogląd organu rentowego, że art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 13, poz. 68 ze zm.), powoływanej dalej jako „ustawa o z.i.w.”, „nie może stanowić podstawy przyznania wnioskodawcy świadczenia, skoro wnioskodawca nie spełnia określonego tym przepisem warunku (powstania inwalidztwa w ciągu 3 lat od zwolnienia ze służby)”.

Nadto, w świetle opinii biegłych sądowych gastrologa, chirurga, neurologa i diabetologa, przebyty w czasie służby wojskowej uraz nie ogranicza zdolności wnioskodawcy do pracy. Według natomiast biegłych kardiologa, neurologa i lekarza przedstawiciela ZIWRP, Józef P. jest częściowo niezdolny do pracy w związku ze służbą wojskową od dnia 30 listopada 1999 r. Sąd pierwszej instancji nie rozważył opinii pierwszego zespołu biegłych lekarzy i niezbyt wnikliwie ocenił opinię drugiego zespołu biegłych. Wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy z powodu prze-

bytego w 1995 r. udaru mózgu z porażeniem połowicznym prawostronnym. Zaburzenia trawienne nasiliły się u niego obecnie, ale z powodu znacznego ograniczenia sprawności wskutek przebytego udaru mózgu, a nie urazu jamy brzusznej, którego skutki „same w sobie nie powodują częściowej niezdolności do pracy wnioskodawcy”.

Józef P. zaskarżył ten wyrok kasacją. Wskazując jako jej podstawę naruszenie prawa materialnego, a to: art. 36 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. w związku z art. 8 ustawy z dnia 2 września 1994 r. „poprzez niewłaściwe zastosowanie pierwszego z powołanych przepisów przejawiające się w przyjęciu, iż powodowi nie przysługuje roszczenie o przywrócenie prawa do renty wojskowej z uwagi na fakt ponownego powstania inwalidztwa po upływie 37 lat od daty jego pierwotnego ustania, w sytuacji, gdy żądaniem powoda w sprawie niniejszej objęte było prawo do przyznania a nie przywrócenia renty inwalidzkiej wojskowej”, oraz art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin „poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w okolicznościach faktycznych sprawy, przejawiające się w przyjęciu, iż powód nie może być uznany za inwalidę wojskowego, z uwagi na fakt powstania u niego inwalidztwa po upływie 45 lat od daty zwolnienia ze służby wojskowej, w sytuacji, gdy w świetle materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie bezspornym jest fakt powstania inwalidztwa powoda w czasie odbywania przez niego zastępczej służby wojskowej w okresie pokoju”, pełnomocnik skarżącego wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie wnioskodawcy prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku ze służbą wojskową oraz o zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz „powoda” kosztów postępowania według norm przepisanych lub o uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie. Wywodził on, że przedmiotem żądania wnioskodawcy nie było przywrócenie renty, lecz przyznanie świadczenia i dlatego art. 36 ustawy o z.e.p. nie mógł stanowić podstawy prawnej rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku, ale powinien nią być art. 78 ust. 1 tejże ustawy w związku z art. 8 i art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 2 września 1994 r. Nadto, wobec stanowczego brzmienia art. 35 ust. 1 w związku z art. 30 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 maja 1974 r., prawo skarżącego do renty „inwalidzkiej wojskowej” powstaje „niezależnie od momentu stwierdzenia niezdolności do pracy ani chwili wystąpienia z wnioskiem o przyznanie renty”. Poza wszystkim, skoro Józef P. pobierał rentę z tytułu inwalidztwa w związku ze służbą wojskową bezpośrednio po zwolnieniu

ze służby, znaczy to, że spełnia warunek przyznania świadczenia określony w art. 30 ust. 1 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rację ma pełnomocnik skarżącego twierdząc, że Józef P. nie dochodził przywrócenia prawa do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku ze służbą wojskową, lecz ponownego przyznania tego świadczenia. Przywrócenie prawa do renty następuje, stosownie do art. 36 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, *ex lege* w razie ponownego powstania niezdolności ubezpieczonego do pracy w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa przysługującego mu uprzednio. Zgodnie natomiast z art. 78 ust. 1 ustawy o z.e.p., prawo do renty ulega zmianie, jeżeli w wyniku badania lekarskiego, przeprowadzonego na wniosek lub z urzędu, ponownie powstanie niezdolność ubezpieczonego do pracy. Przywrócenie prawa do renty stanowi więc szczególny przypadek ponownego ustalenia prawa do tego świadczenia. Szczególny ze względu na czas powstania niezdolności do pracy ponownie. Sąd drugiej instancji naruszył wobec tego art. 36 ustawy o z.e.p. przez jego błędne zastosowanie, uchybiając zarazem art. 78 tej ustawy przez jego niezastosowanie.

Według art. 7 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach i zakładach wydobywania rud uranu (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 60, poz. 622), żołnierzom, którzy zostali zaliczeni do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z zatrudnieniem przymusowym w kopalniach węgla, przysługują świadczenia pieniężne i inne uprawnienia przewidziane w przepisach ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Przepis ten odsyła do ustawy z 29 maja 1974 r. w zakresie rodzaju przysługujących świadczeń i uprawnień, lecz nie warunków nabycia do nich prawa. W tej materii, zgodnie z art. 8, stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Zatem nie ma zastosowania w sprawie o rentę z tytułu pracy przymusowej w okresie odbywania służby wojskowej art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych, wedle którego warunkiem nabycia prawa do renty z tytułu inwalidztwa wojskowego jest zaliczenie poszkodowanego do jednej z grup inwalidów

w ciągu 3 lat od zwolnienia ze służby. Konstrukcja prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z przymusowym zatrudnieniem w okresie służby wojskowej jest podobna do przyjętej w ustawie z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.), której przepisy nie uzależniają prawa do renty wypadkowej od terminu ujawnienia skutków wypadku w postaci stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu. Słuszny jest wobec tego zarzut kasacji błędnego zastosowania w sprawie art. 30 ustawy z dnia 29 maja 1974 r., aczkolwiek z innego niż podany w kasacji powodu. Nie dlatego, że wnioskodawca pobierając rentę inwalidzką od 4 lipca 1954 r. spełnił warunek przewidziany w art. 30 ust. 1 pkt 1 ustawy o z.i.w., ale dlatego, że warunek ten, jak również warunek określony w art. 30 ust. 1 pkt 2, jego nie dotyczy i spełniać go nie musiał.

Kasacja jest szczególnym środkiem prawnym. Sąd Najwyższy rozpoznając sprawę w rezultacie jej wniesienia jest związany granicami skargi, a pod roz wagę z urzędu bierze jedynie nieważność postępowania (art. 393¹¹ KPC). Pełnomocnik skarżącego nie wskazał jako podstawy kasacyjnej naruszenia przepisów postępowania. Nie kwestionując ustaleń stanowiących faktyczną podstawę rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku, uznał je - stąd wniosek - za prawidłowe. Tak też, jako niewadliwe, musi je traktować Sąd Najwyższy.

Jednym z warunków nabycia prawa do renty na podstawie ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach i zakładach wydobywania rud uranu jest związek niezdolności do pracy poszkodowanego z zatrudnieniem przymusowym (art. 7 ust. 1), a zachodzi on wówczas, gdy niezdolność do pracy jest następstwem „zranień, kontuzji bądź innych obrażeń lub chorób powstałych w związku z tym zatrudnieniem” (art. 7 ust. 2). Skoro Sąd ustalił, że niezdolność Józefa P. do pracy nie pozostaje w związku z wypadkiem, któremu uległ on w dniu 9 kwietnia 1954 r., a obecne schorzenia i dolegliwości wnioskodawcy są wyłącznie następstwem przebytego w 1995 r. udaru mózgu, to należy stwierdzić, że nie spełnił on jednego z warunków koniecznych do nabycia prawa do renty, o przyznanie której wnosił, a zaskarżony wyrok, pomimo częściowo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy, stosownie do art. 393¹² KPC, orzekł jak w sentencji.

=====